

Марія Дацко
Острог (Україна)

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ Л. БОГУСЛАВЕЦЬ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО- ДЕМОГРАФІЧНИХ СТРАХІВ

Ситуація соціальної нестабільності, яку переживаємо сьогодні, спричинила підвищений рівень тривожності населення. Під впливом таких процесів як міграція, безробіття, несприятливий економічний фон та інше актуалізувалися соціально-демографічні страхи. Відомо, що страх може виступати як функціональний спосіб самозбереження в небезпечних умовах, так і призвести до дезорганізації поведінки і діяльності особистості у зв'язку з її постійним негативним емоційним станом (G. Mark). Досить часто сучасні науковці наголошують на ірраціональному характері страху, базовим механізмом якого є засвоєння через родину, шляхом наслідування (Daud). А тому вагомим значення набуває вивчення ролі сімейних цінностей в подоланні соціально-демографічних страхів.

Емпіричне вивчення проблеми, здійснене за допомогою опитувальника, розробленого студентами наукового гуртка сімейної психології Люблінського католицького університету Івана Павла II, спрямованого на вивчення сімейного клімату респондентів, демографічного та екологічного стану їх місця проживання та методик «Шкала сімейного оточення (ШСО)» і «Шкала Бека для самооцінки тривоги» підтверджує вагому роль сімейного виховання щодо формування і переживання соціально-демографічних страхів. Зокрема, турбота, взаємодопомога у вирішенні конфліктів та виявлення почуттів формує позитивне ставлення особистості до оточуючого світу. Так, за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона нами було виявлено зв'язок тривожності із внутрішньосімейними стосунками між членами сім'ї ($r_{xy}=0.573$), зв'язок тривожності

із управлінням сімейною системою ($r_{xy}=0.46$), із показниками особистісного зростання ($r_{xy}=0.406$).

Відповідно дослідженню П. Ангелуци, твори письменниці Олександри Ткач, які вона видає під псевдо Леся Богуславець, спрямовані на пізнання «життя та психологію українців Австралії». Для глибшого розуміння виокремленої нами проблеми, було здійснено контент-аналіз збірки оповідань Лесі Богуславець «Чужина, чужина», яка містить спостереження письменниці про життя українських емігрантів Австралії, їхні звичаї, традиції, погляди та цінності. А тому, крізь призму світобачення письменниці, можемо спостерігати цінності інших українських сімей. Для аналізу служили 36 коротких історій, що містять 49,578 слів. Відповідно до загальноприйнятих сімейних цінностей українців можемо констатувати, що найбільш вираженими є патріотизм (1,90%), звичаї і традиції (1,55%), догляд за дитиною (1,14%), подружня вірність і взаєморозуміння (0,80%), здоров'я членів сім'ї (0,60%), повага до батьків (0,50%) і гостинність (0,49%). Так, результати свідчать, що збереження національної культури, звичаїв, традицій займають важливе місце у системі сімейно-родинних цінностей письменниці.

Психологічний аналіз епістолярної спадщини Лесі Богуславець дав можливість прослідкувати соціально-демографічні чинники формування сімейних цінностей письменниці (війна, постійні переезди, еміграція, зміна культурного та соціального середовища, адаптація тощо). За відгуком самої письменниці, негаразди ззовні внутрішньо зміцнили та згуртували її сім'ю. «Якщо проблему можна вирішити за допомогою родини, я певна всі допоможуть», – стверджує О. Ткач. Отже, аналіз творів Л. Богуславець підтверджує актуальність вивчення соціально-демографічних страхів у контексті сімейних цінностей. Сімейне виховання, основою якого є духовно-моральні сімейні цінності, є вагомим ресурсом у подоланні соціально-демографічних страхів.

Список основних джерел та літератури:

1. Богуславець Л. Чужина, Чужина. Оповідання / Л. Богуславець. – К. : Ярославів Вал, 2009.
2. Angelutsa P. (2001). Avstraliia nadzvychaina [Extraordinary Australia]. Retrieved 10 February, 2014 from <http://www.redcliffedoctor.com.au/Book/UKR/Output/TOC.html>.